

เอกสารรายงาน
กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : Knowledge Sharing
เรื่อง แนวทางการสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมไทย

หัวข้อย่อย : ทำอย่างไรจึงจะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ(ก่อนการพิจารณาคดี) มีมาตรฐานในการทำงานติดตามงานอย่างจริงจังและมีความรับผิดชอบสูง

กลุ่มที่ 3 จามจุรี

รายชื่อสมาชิก

1. พันเอก กิตตินันท์ ขวัญคง
2. นางชลีรินทร์ เกาพัฒนา อมรศักดิ์
3. พันตำรวจเอก ชัยปิ่นทกานนท์ คล้ายคลึง
4. ดร.ชัยยะพิพัฒน์ ติละม้าย
5. นายเทพสุ บวรโชติदार
6. ดร.พรสรรค์ โรจนพานิช
7. ดร.ภัทรดร พุทธนุรัตน์
8. พันเอกหญิง ยุภีร์ดี ฉินนะโส
9. นายวรรณมงคล ศิลาประเสริฐ
10. นางศศิธร สีม่วงค์
11. นายสัญญาภัชระ สามารถ
12. นายเสกสรร สุขแสง
13. นายอวยพร สุวรรณสุนทร

เอกสารรายงานนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 10 (ยธส.10)
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

แนวทางการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชน

จากผลการสำรวจความคิดเห็นประชาชนกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ประชาชนร้อยละ 82.20 มีความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานและการทำงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ค่าเฉลี่ย 4.11 โดยประชาชนมีความเชื่อมั่นสูงสุดในด้านการมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในการบังคับใช้กฎหมาย และด้านการมีความปลอดภัยของข้อมูลเป็นความลับ ค่าเฉลี่ย 4.14 รองลงมาคือการไม่รับอาฆาตสาปแช่งเพื่ออำนวยความสะดวก ค่าเฉลี่ย 4.13 และมีความเชื่อมั่นน้อยที่สุดในด้านการให้บริการแบบเสร็จภายในทีเดียว (One Stop Service) ค่าเฉลี่ย 4.04 (จากคะแนนเต็ม 5) จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของโครงการสถานีตำรวจลำปางเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนทั้งในและนอกประเทศต่อการลงทุนในภาคส่วนต่างๆ ของประเทศไทย

กรรมการปฏิรูปยุติธรรมตั้งเป้าหมายการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่วางแผนไว้ในระยะ 5 ปี จะมุ่งไปสู่เป้าหมายให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม มี 5 ข้อ คือ 1.การให้ประชาชนเป็นเจ้าของกระบวนการยุติธรรม มีการปรับกระบวนการทำงานระบบยุติธรรมให้สนองความต้องการประชาชน ต้องไม่ให้มีคำตำราจไม่รับแจ้งความ คดีไม่คืบหน้า 2.การให้ประชาชนได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน กระบวนการยุติธรรมสามารถช่วยเหลือประชาชน การประกันตัวต้องได้รับการปฏิรูปใหม่ 3.การปฏิรูประบบการสืบสวนสอบสวนใหม่ให้เชื่อมั่นว่ากระบวนการสอบสวนมีความโปร่งใส 4.การสร้างสังคมให้มีความปลอดภัยยั่งยืน ปรับปรุงระบบการลงโทษใหม่ เปลี่ยนแนวคิดที่ใครผิดจับเข้าคุกอย่างเดียว ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ แต่ต้องดูการลงโทษที่เหมาะสมไม่ให้ทำผิดซ้ำอีก 5.การให้กระบวนการยุติธรรมสนับสนุนการพัฒนาประเทศ กระบวนการยุติธรรมถือเป็นที่พักของประชาชน ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิของประชาชน เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นสำคัญ และที่ผ่านมาได้มีเหตุการณ์ที่ลดความเชื่อมั่นของประชาชน เกี่ยวกับการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่โดยตรงในการให้ความเป็นธรรม

ไอเอฟดี จึงได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชน 1,182 คน ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ว่ามีความเชื่อมั่นว่าจะได้รับความยุติธรรมผ่านกระบวนการยุติธรรมมากน้อยเพียงใด พบว่า ในภาพรวมประชาชนเชื่อมั่นว่าจะได้รับความยุติธรรมด้วยคะแนน 7.07 คะแนน (คะแนนเต็ม 10) และเมื่อถามเพิ่มเติมถึงความเชื่อมั่นต่อองค์กรหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยเรียงลำดับความเชื่อมั่นจากมากไปหาน้อย พบว่า ประชาชนเชื่อมั่นในศาลยุติธรรมมากที่สุด และลำดับต่อมาคือ กรมราชทัณฑ์ พนักงานอัยการ ทนายความ และตำรวจ/พนักงานสอบสวน ตามลำดับ

จากผลการสำรวจ ชี้ให้เห็นว่าประชาชนมีความเชื่อมั่นในตำรวจหรือพนักงานสอบสวนน้อยที่สุด ทั้งที่ตำรวจมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ในบรรดาองค์กรหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น ถึงเวลาแล้วที่ต้องยกเครื่องในการพัฒนาตำรวจ ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และถูกต้องในทุกขั้นตอนการสืบสวนสอบสวน เพื่อจะสามารถสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ และความอุ่นใจให้แก่ประชาชนได้ รวมถึงจำเป็นต้องพัฒนาตำรวจในทุกระดับ โดยเฉพาะตำรวจชั้นผู้น้อย ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคม และยังเป็น การป้องกันไม่ให้มีการนำเสนอผลประโยชน์ในทางที่ผิดกับตำรวจอีกด้วย

ทำอย่างไรจึงจะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ(ก่อนการพิจารณาคดี)
 มีมาตรฐานในการทำงานติดตามงานอย่างจริงจังและมีความรับผิดชอบสูง

1.สภาพปัญหา หลักการและเหตุผล

ความยุติธรรมเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมาย และกฎหมายก็มีเจตนารมณ์ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของสังคมได้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ซึ่งหลักการดังกล่าวสามารถใช้การได้ดีเมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายที่มีความขัดแย้งกันต่างก็มีคุณสมบัติหรือมี "ต้นทุนทางสังคม" (อันเป็นอำนาจต่อรองที่สำคัญประการหนึ่ง) สมน้ำสมเนื้อที่จะทำการต่อสู้ แต่เนื่องจากคนในสังคมกลุ่มต่างๆมีต้นทุนทางสังคมที่แตกต่าง หลากหลาย ไม่เท่าเทียม โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นกลุ่มคนชายขอบของสังคมในสภาพทั่วไปอยู่แล้ว ดังนั้น โดยลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด และลักษณะทางวัฒนธรรมที่สังคมกำหนดให้ภายหลังจึงผสมผสานกันทำให้ "ต้นทุนทางสังคม" ของกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งอยู่ในสังคมไทยมีอำนาจต่อรองที่ค่อนข้างจำกัดในการเข้าร่วมต่อสู้ทางกฎหมายผ่านทางกระบวนการยุติธรรมเชิงสถาบัน ซึ่งประเด็นความไม่เท่าเทียมกันโดยนี้เป็นเงื่อนไขของความไม่ยุติธรรมในสังคมที่สำคัญประการหนึ่งที่ชาวไทยประสบอยู่ในสถานการณ์ร่วมสมัยนี้และจำเป็นต้องมีการจัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อสลายเงื่อนไขความไม่ยุติธรรมทางสังคมโดยเร็วที่สุดโดยเฉพาะในเรื่องของการเข้าถึงความยุติธรรมโดยกระบวนการยุติธรรมของรัฐ

กระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการสร้างความเป็นธรรมและความสงบเรียบร้อยของสังคม นอกจากนี้ยังเป็นกฎเกณฑ์กติกาและผู้รักษากฎเกณฑ์กติกาทุกกลไกของรัฐทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวกระบวนการยุติธรรมต้องมีคุณภาพ เป็นที่เชื่อถือของประชาชนจึงจะสามารถสร้างความสงบเรียบร้อยและความเป็นธรรมในสังคมได้อย่างยั่งยืน รัฐจึงจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพกระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง มีสมรรถนะเท่าทันความซับซ้อนของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์

2.บทวิเคราะห์และสรุปประเด็น

ระบบการบริหารจัดการภาครัฐยังไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริงมีการทุจริตและประพฤติมิชอบ เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนมีพฤติกรรมในการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบโดยเฉพาะการใช้ระบบอุปถัมภ์ในการปฏิบัติราชการ ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบหาผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง มีผลประโยชน์ส่วนตนทับซ้อนกับผลประโยชน์รัฐ ซึ่งทำให้การบริหารจัดการภาครัฐขาดประสิทธิภาพการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไม่ได้ผลเต็มที่ และภาพลักษณ์ของประเทศในสายตาชาวโลกไม่สง่างาม โดยผลการประเมินขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ พบว่า พ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index: CPI) เพียงร้อยละ 38 อยู่อันดับที่ 76 จากการจัดอันดับทั้งหมด 168 ประเทศทั่วโลก รองจากประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย สาเหตุสำคัญเนื่องจากขาดความต่อเนื่องและล่าช้าในการขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ จะเน้นเฉพาะการทุจริตที่เกิดจากภาครัฐ โดยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการทุจริตที่เกิดมาจากภาคอื่น ๆ เท่าที่ควรในขณะที่ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ และองค์กรภาคเอกชนมีส่วนการทุจริตและประพฤติมิชอบสูงขึ้นเป็นลำดับ ทั้งขนาดและความรุนแรง รวมทั้งมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั้งในและนอกประเทศมากขึ้น

ปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันเกิดจากทัศนคติของบุคคลที่ได้รับการย้อมแต่งและสั่งสมต่อเนื่องกันมาเป็นเวลายาวนาน จนกลายเป็นค่านิยมที่ว่าทุจริตคอร์รัปชันจะสร้างประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องอย่างง่ายดาย ไม่ต้องลงทุนลงแรงอะไรมาก การสร้างความโปร่งใสจิตสำนึกในการทำหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในวงราชการจึงต้องอาศัยกลยุทธ์ที่แยบยล โดยต้องสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีและต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคนทุกฝ่าย โดยมีการปราบปรามอย่างเฉียบขาดรุนแรงและรวดเร็ว ให้คนเกิดความเกรงกลัวจนถึงขั้นไม่กล้าเสี่ยงทำผิด ทั้งนี้ กลุ่มผู้นำในทุกระดับของภาครัฐจะต้องทำเป็นตัวอย่างที่ดีด้วย

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งสำคัญมากในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงความเป็นกลาง ความกล้าหาญ โดยเฉพาะความกล้าหาญ ถ้าใครมีอำนาจแล้วไม่กล้าทำ แล้วปล่อยให้ผู้ที่มิอำนาจกระทำความผิด ถือว่าท่านทำการไม่สมศักดิ์ศรีในฐานะเป็นผู้รักษากฎหมาย

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

ปัญหาของกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการ การแก้ไขความขัดแย้งในสังคม ให้ความเป็นธรรมในทางกฎหมายแก่บุคคล โดยบุคลากรและองค์กรหรือสถาบันต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ในการออกกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานฝ่ายปกครอง ทหาร ตำรวจ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ทนายความ ศาล กระทรวงยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์

ประชาชนบางส่วนยังไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเนื่องจากระบบกฎหมายของไทยยังไม่ครอบคลุม ล้าสมัยและถูกมองว่าเอื้อประโยชน์ให้แก่คนรวย รวมทั้งยังถูกซ้ำเติมด้วยปัญหาทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวางปัญหาความไม่เป็นระบบขาดประสิทธิภาพ ของการบริหารงานยุติธรรมของประเทศไทย ทำให้การทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเกิดความซ้ำซ้อน มีหลายหน่วยงาน ขาดทิศทาง ขาดความเชื่อมโยงกันและปัญหาของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก มีความล่าช้า มีค่าใช้จ่ายมาก ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึง และกระบวนการยุติธรรมขาดศักยภาพในการพัฒนาทางเลือกให้กับประชาชน

แนวทางแก้ไข

การกวาดล้างการทุจริตประพฤติมิชอบให้หมดไปจากสังคมหรือวงราชการ โดยวิธีการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในกระบวนการบริหารงานและสร้างระบบถ่วงดุลอำนาจในทุกระดับ ทั้งนี้จึงต้องกระตุ้นให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความตระหนัก จงรักภักดีต่อประเทศชาติ และสำนึกในบุญคุณของแผ่นดิน เห็นพิษภัยของการทุจริตคอร์รัปชันที่จะเป็นตัวบ่อนทำลายและกัดกร่อนรากฐานความเข้มแข็งของสังคมและประเทศชาติโดยรวม อันจะส่งผลร้ายต่อลูกหลานในอนาคต

1. ควรให้ความสำคัญในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่จะไปปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมให้ได้บุคคลที่เหมาะสมไม่ไปสร้างเงื่อนไขให้กับประชาชน

2. ต้องจัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความเข้าใจในวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน ไม่ควรจะมีการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่บ่อยเกินไปทำให้ประชาชนไม่คุ้นชินและรู้สึกว่าเป็นคนแปลกหน้าส่งผลให้เกิดความระแวงและไม่เชื่อมั่นต่อการอำนวยความสะดวก

3. พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและสร้างขวัญกำลังใจและความภาคภูมิใจให้กับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม เช่น การให้รางวัลแก่เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีและได้รับการยอมรับจากประชาชน ในทางตรงกันข้ามต้องเร่งการดำเนินการสอบสวนและลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ประพฤติมิชอบและโยกย้ายออกนอกพื้นที่โดยเร็วที่สุด

4. สร้างกระบวนการทศน์ใหม่ให้เจ้าหน้าที่เกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวนเพื่อแสวงหาหลักฐานตามหลักวิชาชีพ ต้องจัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจค้นจับกุม สืบสวนสอบสวน จับกุม ตรวจค้น และควบคุมตัวตามกฎหมาย

5. ควรพัฒนาจิตสำนึกของเจ้าหน้าที่ให้รักความยุติธรรมและมีเมตตาธรรมต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จัดให้มีหน่วยเฉพาะหรือฝึกฝนการนำวิธีการที่เป็นสากลมาสู่การชุมนุมให้สามารถควบคุมสถานการณ์ได้โดยไม่ก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

6. ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรและกระบวนทัศน์ของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งยอมลวงละเมิดหลักนิติธรรมเพราะกลัวเสียหน้าไปสู่วัฒนธรรมใหม่ที่ว่า "จับคนบริสุทธิ์คือความล้มเหลว จับถูกคนคือเกียรติเกียรติภูมิ"

7. ใช้มาตรการทางกฎหมาย การปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกในการรักษาศักดิ์ศรีของความเป็นข้าราชการและความซื่อสัตย์สุจริต ควบคู่กับการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับอย่างเคร่งครัด

8. เร่งรัดการดำเนินการต่อผู้กระทำการทุจริตทั้งในด้านวินัยและคดี รวมทั้งให้ผู้ใช้บริการมีโอกาสประเมินระดับความน่าเชื่อถือของหน่วยงานรัฐและเปิดเผยผลการประเมินต่อประชาชน

9. จัดระบบอัตราค่าจ้างและปรับปรุงค่าตอบแทนบุคลากรภาครัฐให้เหมาะสมและเป็นธรรม ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นวางใจในระบบราชการ